

Kéretlenül küldött cikkeket csak akkor küldünk vissza, ha bélyeget mellékelnek. Kéziratokat hat hét-nél tovább nem őrzünk.

Szerkesztőség:
VII., Nefelejts-
utca 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Cikkeket csak a szerző engedelmével, lapunk egyéb tartalmát A NŐ és a társadalom megnevezése mellett szabad átvenni.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80-75.

TARTALOM: Legfontosabb eseményeink. — A magyar szociáldemokrata párt és a nők választójoga. — Jászai Mari: A mi koponyánk — Nagy Sándor, Szana Sándor dr.: A női ruházat. — Glosszák — Vilhelm Szidónia: Menjének-e a nőtisztviselők vidéki állásokra? — Glücklich Vilma: Jászai Mari cikke. — Szemle. — Előfizetési felhívás. — Olive Schreiner: Álmodok a sivatagban. — A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei — A Nőtisztviselők Orsz. Egyesületének hivatalos közleményei.

Legfontosabb eseményeink.

Október 6-án Pécsen megalakult a Pécsi Nőtisztviselők és Női Kereskedelmi Alkalmazottak Egyesülete.

Október 20-án Nagyváradon megalakult a Nagyváradai Nőtisztviselők Egyesülete.

Október 12-én a hollandiai kormány benyújtotta Hollandia alkotmányának revíziójára vonatkozó javaslatát, amely a nők részére az általános aktív és passzív választójogot biztosítja.

Központi háztartások. Fővárosi vállalkozók Pesten és Budán központi háztartásra berendezett házakat építenek különböző igényű csoportok részére. Olyan komoly érdeklődők, akik ilyen házban lakást bérelnének. jelentkezzenek november 4 – 7-ike között a Gyakorlati Tanácsadóban (VI. Andrássy-út 83 földszint) este 7 – 8 közt.

A MAGYAR SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT ÉS A NŐK VÁLASZTÓJOGA*

Mostanáig kételkedhettünk és remélhettünk. De most tudunk. Október 10-ike választ adott minden aggályunkra.

Tehát nekik tényleg nem kell a nők választójoga, nem kell az ő osztályuk nőinek választójoga. Megmondták többször, ahányszor a feminista politikai mozgalma megnyilatkozásra szorította őket. S mégis azt hittük, hogy

* „A nőkérdés a nemzetközi szocialista kongresszuson” című cikk befejezését a decemberi számban közöljük.

most, most: a stuttgarti ünnepélyes határozat után erkölcsi kötelességnek tartják majd a nőtestvéreik jogáért való küzdelmet. „A páriában is élt a hatalmi vágy: legalább főpária akart lenni, azért megtette a nőt alpáriának”, mondja Dohm.

Ugy látszik a programok papiros ereje nem változtatta meg meg a legelnyomottabb osztály férfiainak főpária hajlamait. Ha a nőmozgalom szervezkedése mentségre, magarázatra szorulna, íme, megint igazolhatnák: lám, kell a nőjogokért való külön küzdelem; kell, mert akár hatalmon van a férfi, akár nincs, mindaddig iparkodik a nemi uralmat fenntartani, amíg a nők öntudatossága ellene nem szegül ennek az uralomnak.

A magyar nőmozgalomnak szomorú dokumentuma a magyar szociáldemokrata pártnak a nők választójogával szemben elfoglalt állása. Szegezzük le ezt az álláspontot: A stuttgarti kongresszus előtt a párt tudományos folyóirata, „Szocializmus” (aug. 8. szám), Ipolyi Tamással beharangoztatott a kongresszusnak. A nők választójogára vonatkozólag a tanár úr a következő eredményre jutott:

„Ránk, magyarországi szociáldemokratákra nézve kétszeresen fontosak lesznek a stuttgarti kongresszusnak tárgyalásai. Hiszen mi választójogi harcok küszöbén állunk. A napirendre úgy került most a kérdés, hogy nemzetközi határozattal akarják kényszeríteni a szociáldemokrata pártokat arra, hogy olyan állásfoglalást, mint aminő az osztrákoké, belgáké* stb. volt, többé ne foglalhassanak el. A magyar küldötteknek kötelességük lesz e pontra nézve tisztán és világosan kifejezésre juttatni, hogy mint a többi országok pártjai eddig, ők is megóvhassák eljárásuk szabadságát. A nemzetközi kongresszusok határozatainak nincsen ugyan kikényszerítő erejük, de erkölcsi tekintélyük esetleg megbéníthatja a pártok a nagy célok elérhetésére okvetlenül megkívántató mozgási szabadságát.”

Stuttgartban a magyar küldöttség azon része,

*Ezek, Ipolyi Tamás szavával élve, „a harc hevében elejtették programyszerű követelésüket”.

amely a kérdés előkészítési bizottságában helyet foglalt. a tanár úr utasításával szemben nemcsak, hogy nem juttatta kifejezésre a „programszerű” követelés elejtésének szabadságára való igényét. hanem ellenkezőleg: erélyesen csatlakozott azokhoz. akik a szociáldemokrácia erkölcsi hitelének érdekében leghatározottabban követelték az ilyen lehetőség kizárását. A magyar küldöttek minden fenntartás nélkül hozzájárultak ahhoz a határozati javaslatához, amely kimondja:

„Minden ország szocialista pártjai kötelesek az általános női választójogért erélyesen küzdeni. Ezért az államban és községben a törvényhozó és kormányzó testületekre vonatkozó választójog demokratizálásáért folyó küzdelmet nemcsak mint a proletárság, hanem mint a női választójog érdekében vívott harcot kell vezetni, amelyet úgy az agitációban, mint a parlamentben követelni kell.”

„A nemzetközi szocialista kongresszus nem szabhatja meg egy országra nézve sem azt az időpontot, amelyben a választójogért való küzdelmet meg kell kezdeni. Mindazonáltal kijelenti, hogy ha valamely országban a mozgalmat megindítják, ezt feltétlenül és kizárólag a minden nagykorút, nemre való tekintet nélkül megillető általános választójogért való általános szocialista küzdelem alapján kell vezetni.

Úgy látszik, a Népszava kongresszusi tudósítója félt Ipolyi Tamástól, mert tudósításában azt jelentette, hogy az angol fábiusok kivételével egyhangúlag elfogadott határozati javaslat ellen „Weltner Jakob kisebbségi ellenvéleményt nyújtott be”. Úgy látszik, a valósággal ellentétben csak azért jelentette ezt, hogy – Ipolyi Tamással elhitesse: a magyar kiküldöttek megóvták a magyar párt mozgási szabadságát, azaz azt a jogát, hogy ne érezze magát erkölcsileg veszélyeztettnak, ha a „harc hevében eljéti a programmeszerű követelést”.

Vártuk, hogy azok a magyar küldöttek, akik a stuttgarti határozatot megszavazták, úgy párterkölsí, mint magánszempontból helyesbítik majd a Népszava téves és tévesztő tudósítását, vártuk, hogy érvényt *szereznek* majd a határozatnak. Vártunk október 10-éig. Vártunk még azon túl is, október 11-éig. Azóta azonban már egyáltalában nincsen mit várnunk a szociáldemokráciától a proletárnők politikai egyenjogúsítása érdekében.

Október tízet előkészítve, egy mondott vagy írott szó sem jelezte, hogy a folyó mozgalom a női választójogért vívott harcot is jelenti.

A nagy napon, amely a munkástömegeknek feltétlen tiszteletet parancsolt, sok ezer munkásnő nagyobbította a menet számárányait, tarkította a szürke sorokat. Vitték a súlyos zászlók lenge szalagjait, festői csoportokban élénkítették az egyhangú menetet. Csengő hanggal énekeltek a forradalmi dalokat, egésszben véve: mint máskor is, megosztották a sok órai állással és járással súlyosbított tüntetés terheit. Volt még egy külön missziójuk is.

A pártképviselőnek kitűnő képviselőházi *beszédéhez* ők szolgáltatták a leg súlyosabb adatot, a leglázítóbb számot, a minden forradalmi indulatot ébresztő statisztikai anyagot. Mindaz, amit az ország nyomorúságáról mondtak el: egyforma súllyal terheli a nőket és a férfiakat. De legirtózatosabb az a nyomorúság, amely két számban fejeződött ki: „Az országban levő felnőtt ipari munkások átlagos heti keresete 13 korona, az ipari nőmunkások átlagos heti keresete 6.50 korona. Az országban levő mezőgazdasági felnőtt munkások átlagos heti keresete a dologidő tartama alatt 9.30 korona és a mezőgazdasági nőmunkásoké 4.26 korona.

Ezt a két számot a magyar szociáldemokrata párt csupán arra tekinti fegyvernek, hogy vele a férfiak általános választójogát nyerje meg.

Kevesebb, mint fele bér és dupla munkateher: ez a munkásasszony sorsa. Felebérért végzett munkája után még ingyen végzi a háztartást is. S ezért még jog is járna neki? Hát nem elég, hogy viheti a zászlószalagot, piros blúzt ölthet a tüntetés napjára, akár csak a mucsai önkéntes tűzoltók zászlójának koszorús leányai? Nem elég, hogy eldalolhatják görnyesztő nyomorúságukat a ragyogó körutakon végig?

Nem elég gyönyörűség nekik, hogy „lemondhatnak a követelésükről, hogy ezzel megkönnyítsék a férfiak küzdelmét”? A proletárnők mért ne legyenek olyan nőiesek, mint a többi osztály asszonyai, akiknek első nőies erénye a férfi javára való lemondás! Lemondás, ez az: ez kell a nő részéről, bármilyen osztályhoz tartozzék is. Kell tehát a magyar szociáldemokrata pártnak is, amely az elvi programját október 10-én a Népszavában eltemette. Keresztet is tett rá, kőből faragottat, nehogy a rög megmozduljon és égnek törjön a lemészárolt, elhantolt elv.

Magyarország politikai nőmozgalmát a Feministák Egyesülete *vezeti*. Az egyesület megingathatatlan elveinek megfelelően, minden munkája a nők összességének egyenjogúsításáért folyik. Tagjai között, meg vezetőségében a legkülönbözőbb párthoz tartozó nőkkel együtt, olyan szociáldemokrata nők is foglalnak helyet, akik a női szolidaritás világot emelő értékét felismerik. Ez az egyesület október 10-én röpi-veken figyelmeztette a tüntető munkásokat és munkásnőket arra, hogy a munkásnők számára is meg kell szerezni a választójogot. Erre a munkásnőkkel érzett szolidaritásból kiinduló figyelmeztetésre így válaszolt a párt, a Népszava október 11-iki számában:

„V a l a s z t ó j o g i g e s z t e n y e. Azok a hölgyek, akik megengedhetik maguknak azt a fényűzést, hogy szabad óráikban a nőjogok sampiónjaiként szerepeljenek, a

mai tüntetést is felhasználták arra, hogy a munkásságot figyelmeztessék, miszerint neki kötelessége a választójog gesztenyéjét ezen hölgyek részére is kikaparnia a *tűzből*. A feministák egyesülete, amely már több ízben adott kifejezést koalíciós érzelmeinek, a mai tüntetés alkalmából több ezer cédulát osztatott ki a munkások között, amelyben figyelmezteti őket, hogy az általános választójog mellett tüntetni csak akkor igazságos és jogos, ha az általános választójogba a nők választójogát is beleértik. Azután elmondják azt a minden szociáldemokrata által elismert igazságot, hogy a nő, mint munkás, mint anya és mint adózó polgár a társadalom minden terhéből viseli a maga részét, követelheti tehát, hogy a kötelességeket teljesítő embert megillető minden jogban is részesedjék.

A szociáldemokrata párt programja egész határozottan a nemre való tekintet nélkül mindenkinek követeli a választójogot. Egyelőre azonban minden erejét megfeszítve kell az osztályuralomtól a férfiak jogait kieroszakolnia. A proletár nők teljesen átérzik ezt a *helyzetet* s a munkásnők ezrei hozzájuk méltó lelkesedéssel sietnek megosztani a férfiproletárok küzdelmét. Tudják, hogy a mai osztályparlamentben a nő választójoga szóba sem jöhet.

A mai méltóságteljes felvonulásban a dolgozó nők ezrei mellett ott láttuk a szabad polgárság egy részét is. A feministákat azonban nem láttuk felvonulni. Legföllebb a cédula-osztó hölgyikék voltak láthatók. Pedig ha jogokat akarnak, érte küzdeni sem szégyen. Különösen azoknak, akik másokat szeretnek a küzdelem kötelességére figyelmeztetni.

Ez a nyilatkozat az elv temetése. A stuttgarti határozat erkölcsi tekintélye éppen nem bénította a magyar pártot abban a szabadságában, hogy elvet, határozatot felrúgva kijelentse, hogy „egyelőre a férfiak jogait kell kieroszakolnia”, mert „a mai osztályparlamentben a nő választójoga szóba sem jöhet”.

Vajjon miért nem? Mert Finnország és Norvégia már is megadta nőinek a választójogot, vagy mert Hollandia osztályparlamentje előtt most fekszik egy kormányjavaslat, a mely a nők általános aktív és passzív választójogát ajánlja?

A pártnak meg nem kell a választójog, mert a feministák nem vonultak fel a tüntetésen? De hiszen a párthoz tartozó munkásnők ezrei kivonultak? Köztük azok is, akik a feministák egyletének tagjai. Miért bújnak akkor a feministák mögé? Vagy pártjuk asszonyait semmibe sem veszik, de a feministák felvonulása megszilárdította volna elvhűségüket? Kötve hiszem! Azt kegyesen elfogadnák, hogy a feministák is a zászló szalag jármán jámboran sétáljanak annak demonstrálására, hogy „a mai osztályparlamentben a nő választójoga szóba sem jöhet”. Azaz a feministák segítsenek demonstrálni ott, ahol kereken, kimondják: kizárólag a férfiak jogaiért küzdünk! A magyar nőmozgalom nem restell küzdeni; óhajtván kívánja, legyen alkalma minél többször bebizonyítani: de a magyar nőmozgalom nem áll be a küzdelem statisztájának, zsoldosnak sem áll olyan hatalmakhoz, amelyek csak maguknak akarnak területet hódítani, ahol a zsoldos,

a küzdelem befejezése után nem társbirtokos, hanem napszámosnak állhat be.

Lemondásunkért, áldozatkészségünkért vállveregetést, ígéretet és — félrelökést kaphatunk. Mi azonban jogot akarunk elérni, szabadságot kivívni, nem lemondással, hanem munkával, küzdelemmel. A dolog természetes rendje szerint valamenyi jogtalanul vállvetve, de haheli, ha a jogtalanok főpáriai hajlamai útját állják, akkor testvérharcban, A nő jogait lehet papíron hirdetni, de azokat megvalósítani csak tettel, étellel lehet.

A MI KOPONYÁNK.

Írta: JÁSZAI MARI.

Azért kisebb-e azzal az „egyharmaddal” a mi asszonyt agyvelőnk, mert a férfiak a teremtetésünk óta nem engedték azt használnunk, nehogy mi járjunk túl az ő eszükön, vagy ezt is csak ránk fogják, mert hiszen ők mérecesgéltek és mondhattak annyi unciát, amennyit a saját érdekükben jónak láttak konstatálni — ámbár nem hiszem, hogy Lenhossék bácsi akkora ellenségünk lett volna, neki nem volt rá oka, ismertem az élete párját — vagy csakugyan a természet tartotta vissza azt a hiányzó harmadot, bölcsességből, olyan hivatásra szánva bennünket, amelynek nem vetnénk alá magunkat ha, — mint mifelénk mondjuk, — ki volna mind a négy fertályunk?

A koponyánk belsejét még nem láttam, de ha a külsejét nézem és az után ítélek, akkor jaj nekünk!

Ha akkora a különbség a fejeink belseje, mint a külseje között: akkor megijedünk és féltjük az egész jövő generációk szellemi nívóját, mióta tudjuk, hogy azok lélekbeli tehetségeiket az anyától is öröklik. Mert miben különbözünk így lenézett, lesajnált, vad nővéreinktől, akik semmivel sem raknak több tücsköt-bogarat a fejükre, mint mi. Igaz, hogy ők nem is követelnek szavazati jogot, mint mi.

Nehogy azonban valaki rám olvassa, hogy én vizet prédikálok és — cifra kalapban járok!

Szó sincs róla! Én a magam kalapjait is mindig úgy szégyenlem, mint a többi asszony-ságét, de egyszerű kalapot Budapesten nem kapok. Ha pedig férfias kalapot teszek föl, mint az északiak, finn, dán, norvég asszonyok, akkor mindenki megfordul utánam és nevet; ez pedig nekem annyira kényelmetlen, hogy inkább viselem a budapesti divatot, amelynek a fejemhez semmi köze. Nem véd nyáron a nap és télen a fagy ellen.

Divát! Viseljük, mert divat. Mert párisi.

Ha a budapesti hölgyek tudnák, hogy Párisban az igazi előkelő nő gyalogjáráshoz,

sohasem tesz föl „fantasie”-kalapot, tollas, mada-
ras, virágos isten-csudákat, hanem jár egyszerű,
fejéhez simuló kis kerek, vagy keskeny kari-
májú kalapban, amit a divat évtizedeken át
alig befolyásol és amit Budapestre sohasem hoz
a marchande-de-modes, mert az nem „mutat”;
ha ezt tudnák, hiszem, hogy ők is így tennék.
A párisi művelt nő csak délután és csak kocsi-
ban hord strucctollas kalapot. Utcán, gyalog soha.

Mihozánk, a Balkánra hozzák a félvilági
hölgyek kalapjait, mint a színházaink a nekik
való színdarabokat.

A választójogunkkal várjunk addig, míg mi
is a kalapunk mellé tűzhetjük a kortestollat
és azt nem takarja el ott a strucctoll.

De lám: most hogy ezt írom, egyszerre
előttem teremnek a választások képei. Látom
a föllobogózt kocsikat, melyek szállítják szava-
zójoggal fölruházott, magasabb rendű polgár-
társainkat férfijogaik gyakorlására.

Igen lélekemelő látvány.

Kipirosodott arccal, bizonytalan vigyorgás-
sal pislognak, súlyos szempilláik alól vérben
forgó szemekkel maguk körül ezek a felsőbb
lények; a fejük oldalt nyeklik, a karjuk kifí-
tyeg a lobogós fiakkerből, úgy lötyögtetik őket,
szemérmetlen jókedvükben, a nemes honatyák
a városon végig valószínűleg csak azért, mert
gyalogszerrel nem találnának oda a szavazó-
ládához. Nem, csakugyan nem vagyunk egy
színvonalon álló lények, én meg ők, gondolom
magamban és az a tréfás ötlet ingerel, ha ugyan
elbírnám alkohol- és dohánylégkörüket, hogy
közel menve hozzájuk egy cseppet kikérdezzem
a világ urait, polgári jogaik és kötelességeik
felől?

Szeretnék szóba állni velük és kivenni belőlük,
hogy mennyivel intelligensebb és haszno-
sabb tagjai ők annak a társadalomnak, mely-
nek eme kiváltságait és jogait azok fölött az
asszonyok fölött élvezik, akik például X-szerte
nagyobb szellemi vagy kézbeli munkával,
X-szerte nagyobb erkölcsi és anyagi felelősség
terhével küzdve, X-szerte nagyobb adót fizetnek
az államnak? És akiknek sorsa fölött, szintén
ők, a tucatszámra beteretelt szavazópolgárok,
hívatvák dönteni,

Azonban ne csaljunk. Se mást, se magun-
kat. Magunkat éppen ne.

Az asszonyok fölét ne hasonlítsuk össze
a férripolyvával. Ez nekünk asszonyoknak sem
tisztesség.

Az egyik részen a kivételek, a másikon
a közönséges többség, vagy éppen az alja, ez
nem összehasonlításra való anyag.

A kivétel, akár férfi, akár nő, mindig kiküzd
a maga fölényét.

A nagyobb tudással pedig, melytől –
határtalan hála legyen érte a sorsnak! – már
senki sincs elzárva, mindig több és több asszony
foglalhatja el a társadalomban megillető helyét.

De ezek a sikerek ne tegyenek elbizottakká
és túlkapókká bennünket.

Érjük be azzal a természetes sikerrel, hogy
a kivételek érvényesüljenek; mert bizony mon-
dom, hogy a tanulásban a versenyt a gyakor-
lott férfi-elmével és bátran hozzátehetem, fizi-
kummal, még az erősebb átlagasszony sem
bírija meg. Fájdalom, az utóbbi tíz esztendő
alatt, ifjú tanulóéányoknak oly súlyos per-
centjét láttam a tudomány művelésének áldo-
zatául esni, mely kegyetlen bizonyítványa
szavaim igazságának. De talán, talán, évszáz-
adok folytonos gyakorlata folytán, az asszony
koponyája is megtömörül, megsúlyosodik, any-
nyira, hogy versenyre kelhet a férfinnemmel,
anélkül, hogy magában éppen kárt tenne.

Addig és azalatt, marad a nőkérdés a
munkaelosztás kérdése, olyanformában, mint
azt ma a társadalom már gyakorolja, A nőkérdésnek
különben egyik legellenszenvesebb oldala
az a türelmetlenség, amivel tárgyalják és föl-
tolják.

Nehogy arra gondoljon valaki ennél a
passzusnál, hogy én az asszonyt teljesen a férfi
kényére utalom. Ezt nem is hiheti rólam, aki
megtudja, hogy én magam, tizenegy éves korom-
tól fogva, saját erőmre támaszkodva, segítség
és protekció nélkül éltem az életemet.

Ha átalakulásnak kell végbemennie, azt
csak a természet hajthatja végre, A természet
pedig nem siet és mindig logikusát hoz létre,
A természettudósok is csak egyetlen-egy „hamis
experimentumot” vethetnek a szemére: de ez a
botlása a természetnek már régecskén történt.
Már három millió éve annak, hogy jóvá tette!
Vagyis: kipusztította az élők sorából tévedésének
szégyenfoltját, az Atlantosaurust, mellyel azt
a félszeg tréfát követte el, hogy harmincezer
kilogrammm súlyával szárazföldre helyezte lakos-
nak, A vízben élhetett volna, mert abban nem
érezte volna a súlyát, A szárazon kipusztult.

Ne maradnánk mi meg az elemünkben?

Mihálykovics, a nagy tudós olyan csúnya jövőt
jósol a férfival egyformán dolgozó asszonynak:
görbe hát — kopasz fej. Ámbár, ki kell mon-
danom, hogy azt még akkora tudósnak sem
hiszen el, mint Mihálykovics, akinek pedig a
volt berlini rektora és tanára később itt Buda-
pesten, egy előadása után — kezet csókol!

De azt még neki sem hiszem el, hogy
az ő hajuk csupán a tudományok művelésétől
távolodik el érdemdús fejükről. Három millió
esztendő óta a Természet is megokosodott, nem
fog oktalanságot elkövetni az asszony tovább-
fejlesztésében.

Bízunk benne. A magot elvetettük, művel-

jük a földjét úgy, mintha túl akarnók szárnyalni a férfit tudásban, erőben és erényekben.

De miután addig még van egy kis időnk, nézzünk szét magunk között.

Nézzük meg, mi jogosít bennünket az egyenlőség oly vehemens követelésére.

Hadd ismétljem azonban előbb ezen a helyen azt, amit egyszer már pár szóval ebben a kérdésben elmondtam: hogy ha a férfinak jó sorsa van, azt úgyis velünk osztja meg, ha fölöslege van, azzal úgyis minket ékesít föl; ha tűzhelyt, fészket verhet, abban úgyis asszonyt melenget. Viszont, ahány férfit elűtünk ügyeskedésünk, vagy tehetségünkkel egy-egy kenyérkereső állástól, annyit fosztunk meg a családalapítás képességétől, annyi leányt a családanyaság egészséges hivatásától.

Mert azok a családalapító férjek, akiket állásba jutott hölgyek vesznek maguknak a tűzhelyük mellé, egyelőre, még nem bírják sem tiszteletünket, sem rokonszenvünket.

„A ruha teszi az embert.” Nézzük hát meg először a külsőnket: az öltözködésünket! Szégyenletesen oktalan az európai nő ruhája – éppen a kevély európaié! – a khinai, a japán, a török mellett! A célszerűnek meg éppen az ellentéte. A szépnak a torzképe. Vastagítja a vastagot, soványítja a soványt. A japánt, khinai khiton, a régi görögökéhez hasonlóan, kiegyenlíti hosszú vonalával a kövér test formátlanságát, kitölti a csontos test hiányait. Legfőbb érdemét pedig, alig merem szóvá tenni, mert ez egy egész kötetet involvál: nincs alávetve divatnak! Mégis mindenik asszonyon más. Egyént. Eredeti!

Viselhetünk mi oly becses, valódi nehéz selyem és művészileg hímzett ruhákat, mint ők, akik azokat anyáik, nagyanyáik, dédanyáiktól kincsek gyanánt öröklik?

Mi? Szánalmas életünknek egyharmadát a szabóinkkal való küzködésben töltjük el, hogy félig-meddig sikerült vagy nem sikerült rongyainkat tőlük, szörnyű pénzért kicsikarjuk. Először a szabóinktól a ruháinkat, azután férjeinktől az árát! És sokszor milyen áron!

És ez a lelki testi gyötrelm minden évadban ismétlődik! Elégtelen fizikumunk összes energiáját utálatos „divatos” rongyaink beszerzésére vesztegetjük. F fiatal férfiak emiatt a csapás miatt nem mernek idejében megházasodni. Kísértsük meg elképzelni, mi európai nők, mennyi megtakarított időt és pénzt jelent a kelettek változatlan formájú ruhája?

És mily valódi, értékes szöveteket viselhetnek, nem máról-holnapig tartó, örökös utánzatokat, szégyenletes olcsó cafatot, ami okvetlenül visszahat a lelkületünkre, a jellemünkre is. A jelszó: csak sokat mutasson. Olcsó pénz-

zért sokat mutasson. Piha! milyen lealázó család, örökös család!

Nevelésgegek, és rabszolgák vagyunk divatrongyaink révén.

„Nagysád kissé „erős” csípőben”, mondja markába nevetve a szabónk, mert azt a kifejezést, hogy „kövér” meg „vastag,” ami az igazság, azt nem bírjuk meg. És azt kívánjuk, hogy komolyan vegyenek bennünket?

Vagy törekszünk komoly emberi jogokért és akkor nem maradhatunk irrezonábilis bábuk; vagy szétkócoljuk a hajunkat, mint a vadak, madarakat, bogarakat tűzünk bele és keressük a férfiak kedvét, akik eddig ilyeneknek neveltek bennünket. Így is vették hasznunkat.

A NŐI RUHÁZAT.

Orvosok és művészek nyilatkozatai.*

Amennyiben a nők ruházatkodása célszerűtlen, káros és csúnya, vessenek számot azokkal a császárbajuszos férfiakkal, akiknek az izlésen múlik generációk egészsége, szépsége.

A női természet alapvonása, hogy alkalmazkodik a férfi gondolkodásához. Ebből következik, hogy akár milyen groteszk, ostoba, egészségtelen legyen is az a női viselet, mindig pontosan kifejezi evvel azt, hogy milyen a férfiak átlagizlése.

Tehát nem a nők formaizléshiánya okozza káros és csúnya viselkedésüket, hanem az a ferde gondolkodás, amely a férfiak átlagának agyát eltölti.

Hogy mit tart az átlagember a nőről, azt nem lehet leírni, olyan utálatos: egészen olyan, amelyet a nők ruházatkodása kifejez.

Mintha az átlagember nem is nőnyától született volna. Talán egy ocsmányan anekdotázó szájából esett ki, azért beszél úgy a nőről.

Azok a déltájt utcasarkon álldogáló k u l l o r g á k, akik a nőket leírhatatlan szempillantásokkal méregetik, azok szájuk világszerte a nők viseletét.

Azok, akiknek fejét a borbélyok szájuk, azok, akik férfiatlan termetükhöz kitalálták a minden formátlanságot eltakaró plundrákat; azok, akik vattából készült mellkassal és váltakkal feszítenek kétélű lábszárakon, ime, az általános ruházatkodást ezek irányítják.

A vattamellűeknek szép a lábszárakra letolt has, szép a nyakba feltolt mell, szép a hajlíthatatlan darázsderék, szép egy-egy tendenciózusan kiemelt testrészt, szép a pincészinű test, a boglyas kalap, még a kivágott ruhák is szépek ezeknek.

Mert a vattamellűeknek agyában nem él sem a forma, sem a színek, sem a szellem ismerete. Ők még alsórendű állatok, akiknek csak tapintó érzékük van s ehhez alkalmazkodnak a nők ruházatkodásukban.

Ha azt tudnák a nők, hogy a tendenciózusan kivágott tubájuk nem a test szép vonalait fokozza, hanem

* Okolicsányi-Kuthy Dezső, Teka Ede és Lenhossck Mihály nyilatkozatai: lapunk októberi számában.

a vattamellű állatok tapintás vágyát, tehát egy *egészen* állati, alsórendű *érzést*, akkor talán mérsékelnék a testük részekre bontását.

A látás törvénye *egészen* más igényeket szab: szellemieket. S ha majd fejlődik a férfiak átlagának is formálátó érzéke, akkor újra az *e g é s z* test lesz a szép.

Azért ebben a felvetett fontos kérdésben nem egészen a nőktől kell várni, hogy megváltoztassák a ruházatukat, hanem meg kell várni, amíg a férfiak átlaga formaérzékig fejlődik.

Lassú út, mert az átlagférfi az a bizonyos statisztikai szám, amely minden közönségeset, minden előre nem látható eredményeket szül: így a divatot is.

A divat a leggyorsabban terjedő bacillus s nem egyéb, mint az átlag gondolkodás gyengéje. Aki sikerre számít, találja el az átlag gondolkodás gyengéjét s mintha lutrin nyert volna, olyan sikere lesz.

Hogy az átlag gondolkodás gyengéjét kihasználhassák, azon több ember töri a fejét, minthogy az egyesek még oly fejlett és magas gondolkodását miként lehetne terjeszteni.

Azért tud századokon át kísértetni valami nagy ostobaság, amely kezdetén az újság ingerével hatott, aztán elterült a megszokás hatalmával, majd amikor már megunták, az üldözött makacsságával kapaszkodik az emberekbe, mint az a gyomorszorongató vámpr : a mider.

Mint képiró, erről a tárgyról jobb, ha nem nyilatkozom.

Hivatkozom a Balatonra, melynek hullámai így nyáron át undorral menekülnek egyik partról a másikra, de nincs mentség: egyhelyt ugyanazokkal a deformis jelenségekkel találkoznak, mint a másikon.

Behuny szemmel járjon itt, aki a formaérzékére kényes.

Ízléstelen ruhába eltakarva, ellenőrizetlenül fejlődik az emberek teste s ha egyszer levetköznek, önmaguktól borzadnak meg.

A sok hizlalt s felemészített állat teste csaknem azon alaktalanul rakódik fel a szervezetre s kandikál le az emberek testéről!

Itt egy néni csípőin kövér ludak gágognak, amott egy férfi-gyomor hajából kövér sertésfejek pislognak. Ezek a kövérek.

Amott meg a midertől összenyomorgatott deformis közepesek – meg a nagy lapockás soványak ... jaj ... milyen képek! Szegény Balaton, szegény tengerpartok... Hol vagytok poézis Sellői, hol vagytok barnatestű faunok, kergessétek világgá azokat, akik kórházzá teszik a szép természetet.

És íme: felöltöznek, a ruha uniformisa összerendez mindeneiket, a megszokott kép előáll, nem botránkozunk. A sétatéren áldogálnak vasalt nadrágjukban a kullorgák, s anekdotáznak tovább ... a miderék és szűk cipők nyikor-gása összevegyül a falevelek zörgésével. .. A tyúkszemek önelégülten szorongnak, azt mondják: talán megmentjük az emberi lábat, hogy ne váljék egycsülküvé, ha nem engedjük, hogy még kisebb cipőt viseljenek a kisasszonykák. Veszprém.

NAGY SÁNDOR.

A női öltözködés egészségügyi hátrányai, mint azokat a gyakorló orvos naponta látja, a következők:

A csipő feletti erős összeszorítás folytán a nők hasa erősen kidomborodik. Ezt még erősebb fűzés által leplezni akarják és így keletkezik a végleges nagy has. A második feltűnő következménye a székrekedés, mely fiatal nőknél aránytalanul gyakorabb, mint férfiaknál. Feltűnő az is, hogy a fűzéshez szokott nők a fűző által szolgáltatott támasz nélkül ülni sem tudnak egyenesen, ami a háti izomzat direkt elcsenevészesedéséhez vezet.

Végre a derék körül a bőr a fűzés folytán elszínesedik, elranciaul, eltorzul,

A ruha változtatás oly egyszerű. A „reform” ruha elnevezés alatt ismert époly szép, mint higiénikus öltözetet általánosítani kell.

SZANA SÁNDOR DR.

igazgató-főorvos

GLOSSZÁK.

Egy körrendelet. A posta és távírda igazgatóság nagyot gondolt! Gondolatát a következő körrendeletben közölte :

„Illetékes helyen megfontolás tárgyává tétetett, hogy a székesfővárosi különleges viszonyokat figyelembe véve, mennyiben lenne szükség egy olyan szociális intézmény létesítésére, mely egyes külföldi nagyobb városok példájára, a posta, távírda és távbeszélőnél alkalmazott családi köteléken kívül többnyire szűkös viszonyok közt, támasz nélkül és magára hagyottan élő, állandó keresettel bíró nők részére, ezek anyagi viszonyaihoz alkalmazkodó, aránylag olcsó, egészséges, tiszta és kényelmes lakást és jó ellátást nyújtson s azok részére erkölcsi védelmet nyújtó családi tűzhelyet „Otthont” biztosítson”.

Folytatása is van az írásnak, de nekünk ennyi is elég, hogy megkérdezzük „az illetékes helyt” nem tenné-e megfontolás tárgyává szűkös viszonyban élő alkalmazottai „állandó keresetének” megjavítását? Hiszen szép idea az otthon létesítése, de a szűkös viszonyok mellett az állami tisztviselők bizonyára nem mondanak le arról a parányi függetlenségről, melytől az „illetékes körök” által létesített otthon feltétlenül megfosztaná őket.

A házi koszt. A Magyar Jogász Újság hírt ad Dr. C. Irion, a newyorki egészségügyi hivatal főtisztviselőjének egy, a nők hiányos kiképzéséről szóló előadásáról. Dr. Irion kutatásai szerint „száz asszony közül alig egy képes gyermekét megfelelően táplálni és az összes gyermekeknek, akik 5 éven alóli korban halnak el 75 százaléka oly betegségben pusztul el, amelyet kellő tudás és műveltség mellett megelőzhetek volna”. Kezdi felfedezni, hogy a nő nem „született” szakácsnő és gyermekápoló? De hányszor 75 százalék fog még elpusztulni, mielőtt a társadalom levonja a helyes következtetéseket!

A szociáldemokrácia evangéliuma címen 4 fil-léres füzetecskét árulnak, amely a 30 – 31. oldalon a következőt mondja : „Követeli (a szociáldemokrácia) a női és a gyermekmunka e l t ö r l é s é t.” Tudunkkal a konzervatív pártok programja ez. Kíváncsiak vagyunk, hogy a magyar szociáldemokrácia mint egyeztetési össze ezt a követelést a nemzetközi szociáldemokráciának a nők egyen-

jogúsításáról felállított elvével. A szociális államnak igen kecsesítő képe a dolgozó férfi és az eltörölt nőimunka. Alkalmassint a dolgozó férfi letörlésre szoruló, izzadó homlokára gondolt ennek az új evangéliumnak a szerzője.

Hát a többi? Az „Alkotmányban olvassuk: „A Szent István Társulat elnökségének hálás köszönetet mond a j o b b s o r s r a é r d e m e s szegényebb tanulóknak küldött negyven darab ajándék-tankönyvért Dráveszky Kálmán méhi plébános.” Szóval: vannak szegényebb tanulók, akik megérdemlik a sorsukat, vagy tán még rosszabbat is érdemelnek, úgy-e Dráveszky plébános úr?

A tizenkétéves anya. Ez kell a társadalomnak. Meg az a rengeteg sok bűn, amelynek leírása napról-napra megtölti a sajtó hasábjait. „A korai nemi felvilágosítás követelése pedig fajtalan pervezítés!” Hadd pusztuljon tovább is a sok zsenge gyermek. **Jut is, marad is.**

Iparengedély. Egy szerencsétlen leány, mert nem tudott miből élni, eladta magát egy férfinak. Rajta kapták, detektív fogta el és elvitte a VII. kerületi kapitányságra, mert „nem váltott engedélyt a szerelem iparszerű üzésére”. A szerencsétlen teremtés a rendőrségen sublimatpastillával megmérgezte magát. Lám, ma is élhetne – ha közben éhen nem hal – csak kiváltotta volna azt a bizonyos engedélyt!

MENJENEK-E A NŐTISZTVISELŐK VIDÉKI ÁLLÁSOKRA?

Írta: WILLHELM SZIDÓNIA.

Első látszatra talán nem is szükséges, hogy az itt következőket írásba foglaljam, miután a folytonos és gyakori érintkezés a tisztviselőnk egész karával a szóbeli megbeszélést is lehetővé teszi. Mégis elmondom és pedig azért írásban is, mert a személyes és szóbeli érintkezés alkalmával, esetről esetre nem lehet kitérni mindazokra a vonatkozásokra és nagyobb horderejű okokra, amelyek kívánatossá teszik, hogy a fővárosi és nagyobb városokban élő tisztviselőnk, vidéken is foglaljanak el alkalmazást.

A Nőtisztviselők Országos Egyesülete állásbejelentési kimutatásából látjuk, igen sok, igen sok vidéki városban, gyártelepek, vállalatok irodái számára keresnek, aránylag jobb feltételek mellett tisztviselőket. Elhelyezést ezekben az állásokba keveset mutat ki a statisztika.

Ezeknél az állásoknál sokszor nem is olyan nagyok az előképzettség tekintetében támasztott igények, mint a főváros, vagy vidéki nagy város, nagyobb választékkal rendelkező munkakínálatánál. Ezek a vidéki állások, általában teljesen ápolatlan, parlagon heverő területek, pedig, igen sokat lehetne elérni, az egész ország munkafeltételeinek javítása terén, ha szakítanánk azzal a balhiedelemmel, hogy felfordul a világ, ha egy-két esztendőre elhagyjuk ezt a mi megszokott városunkat.

Bizonyos, hogy pl. budapesti tisztviselő arról nem panaszkodhat, hogy kevés a munkaalkalom. A Nőtisztviselők Országos Egyesületénél az elmúlt esztendőben 1151 állásüresedést jelentettek be, ezzel szemben volt 396 állástkereső. Tehát munkaalkalom lenne a fővárosban is elég, munkaalkalom hiánya miatt nem kellene vidékre menni.

A kínálatos állások túlnyomó többségének munkafeltételei azonban nem mondhatók jónak. A fővárosban és nagyobb vidéki városban a legjobb, gyakorlott munkásokat keresik, innen származik az, hogy sok fiatal kezdő

tisztviselőnk olykor kénytelen mégis jó ideig várni, míg álláshoz jut.

A gyenge, szakképzettség nélküli álláskeresőkről e helyütt nem akarok beszélni, mert hogy ezeknél tényleg csakis a sok munkaalkalom teheti lehetővé, hogy állást kapjanak, az világos. Ez egy külön fejezete a mi pályánk nehézségeinek, amelyet külön kell tárgyalni.

Tehát állás van elég a fővárosban is, minek menjenek akkor el, kérdezik.

Azért, mert egyéni fejlődésünket, másrészt egész karunk munkafeltételeit javíthatjuk vidéki állások elfogadásával. Mi Budapesten felnövő, itt iskolázó leányok, nemcsak azt hisszük, hogy ez a város az ország közepe, hanem meg vagyunk róla győződve, hogy ez az egész világ; amit ebben látunk, tapasztalunk, annál jobb, különben nem is létezik, ami ennél kisebb városban történik, vagy létezik, az mind alsóbbrendű. A falut legfeljebb nyári pihenések alkalmával ismerjük meg, a tenge állandóan élő embereket a nyaralási összeköttetésük révén ítéljük meg. Szükségtelen magyarázni, hogy a nyaralókkal telt falu vagy város kivetkőzik sajátos mivoltából.

Ha állandóan azon a helyen maradunk, ahol felnevelkedtünk – tanulmányutakra a tisztviselőnknek már csak akkor jut, ha késő a tanulmányút eredményeit értékesíteni, – látóköriünk korlátolt, ismereteink szűkörik. Mennyivel jobban tudnánk sok mindent megérteni, mennyivel értékesebbek lennénk, mint emberek, mint tisztviselők, ha más viszonyokat, körülményeket tapasztalásból megismerve, tanulnánk az élettől, az iskolán túl is.

Több tudással, ismerettel rendelkezve, tudva azt, hogy „számodra máshol is van hely”, igényeink okvetlenül fokozódnának.

Annak, hogy a kezdő tisztviselőnk nem akarnak vidéki állásokat elfoglalni, nagyrészt a szülők az okai. Gyermeük iránt érzett szeretetükre hivatkoznak. Kérdést intézek ezekhez a szülőkhöz, hogy fiúgyermeküket, akit jövője érdekében, kész örömeit idegenbe bocsátanak, kevésbé szeretik-e? Azt hiszem, ezt a feltevést minden szülő sértődötten utasítaná vissza. Miért látnak hát leányaik magukhoz táncolásában szeretetet? Gyermekeink iránti szeretetünket csak úgy mutathatjuk ki, csak akkor van annak értéke, ha a gyermekünk érdekét tartjuk szem előtt, ha ennek az érdekeknek szolgálatába helyezzük szeretetünket.

Azt mondják továbbá a szülők, hogy féltik a leányaikat, főképen ifjabb leányaikat világgá bocsájtani. Nem vagyok pedagógus, mégis merem állítani, hogy a félelem oka indokolatlan. Semmisem fejleszti úgy az erkölcsi erőt, mint az a tudat, hogy önmagában hordja mindenki védelmi erejét. A külső felvigyázás, a szülői körültekintés sohasem védheti meg a leányt akkor, ha a leány benső szilárdságában védelmet nem talál. A vidéki élet csendje, ellentétben a mi idegrontó városi lármás életmóddal, fölülte alkalmas arra, hogy a leány gondolkodni megtanuljon, sokat olvasson, szemlélve lássa az életet s így bírálóképessége fejlesztésével elérje azt, hogy az élet eseményeit józan bírálatlalt tudja megítélni.

A tisztviselői pályára lépő leányok 15 esztendőskorukban, az iskola padjáról kerülnek az irodába, a munkába, akkor kerülnek a pezsgő életbe, amikor sejtelmük sem lehet arról, hogy mi is tulajdonképpen ez az

élet. A mi gyorseltű, gondolkodásra időt nem engedő, poros levegőjű lármas városunkban, nem is lesz alkalma, megtanulni azt, hogy helyes képét alkothasson magának az élet eseményeiről, ezek okairól és vonatkozásairól. A vidék 1-2 esztendei csendje felette alkalmas a tudás bővítésére, a kedély mélyítésére és a kettő segítségével a tisztviselő nem csupán az ő szűkebb pályájának körülményeit fogja jobban megérteni, látó szemmel bírálni, hibákat felismerni ezek javításához hozzájárulni, hanem ez a műveltebb tisztviselő meg látja majd az összefüggést az ő pályája, az ő életének külső feltételei és a többi pálya, a többi ember élete között, felemelkedik ő maga a tárgyilagosságot ítélet magaslatára és csak innen, ezekkel az eszközökkel tud majd lényeges javításokat, változtatásokat kivívni többi társával egyetemben a nő tisztviselő munkájának értékelése terén.

A munka feltételeit önmagunknak és az egész kar részére annál eredményesebben javíthatjuk, ha minél nagyobb a munkaterünk. Világos, hogy a Nőtisztviselők Egyesületének állásközvetítője, ha a vidéki állásokat nagyobb számban tölthetné be az állásközvetítő útján, a munkafeltételeket ezekben az állásokban is nagyban megjavíthatná. Hogy milyen nagy horderejű lenne ez a fiatal tisztviselői gárdára nézve épügy, mint a gyakorlott tisztviselőkre nézve, azt bizonyítani felesleges.

Ha most a főnök kijelenti és ebben szolidárisak a főnökök: „Önnek már ennyi és ennyi korona fizetése van, ez horribilis összeg, ennél többet nőnek sehol sem fizetnek” és erre a tisztviselő azzal válaszolna, hogy vidéken vállalna, jobb feltételek mellett állást, hamarosan megváltozna a főnök fizetési „netovább” állomása.

El tehát vidéki állásokba, nem mondjuk, hogy élethossziglan, de egy-két esztendőre, a saját érdekünkben és az egész tisztviselői kar érdekében.

JÁSZAI MARI CIKKE.

Levél a szerkesztőhöz.

Mikor elutazásakor engem kért meg a lapkorrektúra elvállalására, nem sejtettem, milyen értékes revelációt rejt számomra ez a munka Jászai Mari cikkében.

Mióta résztveszek a nőmozgalomban, számtalanszor megkérdézték tőlem: hogy esik, hogy épen zseniális asszonyaink nem csatlakoznak valamennyien a mozgalomhoz? Hiszen nekik kellene legerősebben éreznük azt a igazságtalanságot, amely a nő mai helyzetében rejlik. Megvallom, hogy válaszom jóhiszemű, de haragos volt: „Mert hiányzik belőlük a szolidaritás érzése. Ezerszer hallották, hogy ok mennyivel különbek a többi asszonynál, hogy férfias szellemük, stílusuk, energiájuk, karakterük van és sohasem jutott eszükbe, hogy ez a bezsebelt elismerés többi asszonytestvérük rovására megy. Nem érzik, hogy erős kapocs fűzi össze valamennyi asszony sorsát, tartozzék bármelyik társadalmi vagy intellektuális népréteghez.”

És íme, Jászai Mari példája mutatja, hogy a fenti mondat nem illik rá minden zseniális asszonyra. Hiszen Ő, a nagy, aki után bizony megfordulunk, akármilyen divatos kalapot viseljen, mert kiválik a tömegeből külsőleg is, ő érzi, hogy összetartozunk és beleszámítja önmagát is abba a tömegbe, amely önállóság és önérték hiányában

oly mérhetetlen távol esik az ő egyéniségétől. Hogy lehet mégis, hogy a jelenségek igazi okát nem mindenben látja világosan? Miért ad határtalan hálát a sorsnak, hogy ma már senki sincs elzárva a tudás elől, mikor főiskoláinkon is megesik, hogy a művészi vagy tudományos pályára készülő tehetséges leány azt az atyai tanácsot kapja: menjen inkább szobalánynak, szakácsnőnek vagy más effélének? Miért hiszi, hogy épen a szellemi munkának képezi akadályát a nő fizikumja, mikor a parasztasszony, a házépítőnapzámosnő, a két ember helyett dolgozó asszony-munkás osztozik a férfi munkájában: dolgozik ugyanannyit, vagy többet. Hogy a tanuló ifjúság mai esztelen életmódja, súlyosbítja a leányok kevesebb mozgásával és nagyobb hiúságával, ma áldozatokat követel, az csak egyet bizonyít: hogy egész tanítási rendszerünk alapos reformra szorul. A természetes fejlődéstől várom én is a helyzet javulását; de miért ne küzdenénk a fejlődés mesterséges a k a d á l y a i ellen? És a nagy tragika nem érezné, hogy a testi, lelki éhség harcba kergeti egyrészt azokat, akik elszenvedik, másfelől azokat, akik a szolidaritásból folyólag együtt éreznek ezekkel az éhezőkkel? A nők választójoga épen úgy, mint a munkásoké, arra fog szolgálni, hogy a fejlődés akadályait elhárítsa és minden embernek megadja – képességének határai között – az érvényesülés lehetőségét. És mikor én, a prózai gondolkodású, szürke lény, irtózáttal gondolok arra, hogy anyagi szempontok salakja mennyire bemocskolja a mai emberek szerelmét: ez a lánglelkű asszony ne érezné, hogy a fészekrakás, tűzhelyalapítás két ember közös munkája kell hogy legyen? Azon nem csodálkozhatom, hogy Jászai Mari a művészet és irodalom légkörében élve, nem vet számot azzal a közgazdasági igazsággal, hogy a productiv munkával foglalkozó egyének szaporodásával növekszik a fogyasztóképesség és mindig újabb tere nyílik a termelésnek, szó sem lehet tehát arról, hogy a női munka a férfiakat kenyerről fosztja meg. Evvel a szóáraddal oda akartam konkludálni: most már értem, miért állnak oly hidegen mozgalmunkkal szemben a zseniális asszonyok! Egyszerűen nem látják a szükségét az életküzelem megkönnyítésének, mikor ők, kiváló tehetségük segítségével olyan játszva győzedelmeskednek az eléjük tornyosuló ezer akadályon. Úgy vannak vele, mint a magasan repülő sas, akt nem látja semmi szükségét annak, hogy az apróbb madarakat, mikor a tenger fölött repülnek, tovább segítse egy-egy hajó, ha kicsiny szárnyuk nem bírja az óriási távolságot.

Csak volna meg minden zseniális asszonyban – de még inkább a sokkal nagyobb számú nem zseniálisban – a szolidaritásnak az a határozott, erős érzése, amely Jászai Mari soraiból szól; akkor nem sok időbe kerülne, hogy hozzánk közeledve megértenék és ne csupán esztétikai szempontból ítélnék meg törekvéseinket.

Tisztelt Szerkesztő! Úgy-e távollétében alaposan kihasználtam az alkalmat? Talán vissza is éltem vele, no, de legalább nem bizza rám egyhamar újból a korrektúrát! A büntetés kellemes előérzetében szívesen üdvözlö:

GLÜCKLICH VILMA.

Idején értem vissza utalásomból, úgy hogy segítő társamat nem terhelheti a visszaélés vádja: készséggel szorítottam ki egy kevésbé aktuális cikket, hogy az illusztris munkatársunk, Jászai Mari, szolidaritását értékelő levélnek hely jusson.

S z e r k.

SZEMLE.

A finn női képviselők törvényjavaslatai. A férj gyámsági jogának megszüntetése és egy új házassági vagyonszétosztás életbeléptetése iránt három különböző petíciót nyújtottak be; az anya jogainak kibővítése érdekében Gripenberg A. petícionált; a nők férjhezmenési korának 17–18 éves korra való megállapítását Hagmann L. és Kulju Evelina Ala kérte. Négyen követelték a leányok védelmi korhatárának 17 évre való felemelését. Törvénytelen gyermekek jogviszonyaira vonatkozó petíciókat Gebhard Hedvig, Nissinen A. és Räsänen H. nyújtottak be és ehhez külön kérelmezte még Pärssinen Hilja az elhagyott gyermekek és hajadon anyák, valamint ezek gyermekei részére felállítandó otthonok létesítését. Az állami hivataloknak a nőkre való nagyobb fokú kiterjesztése végett Hagmann L. és Kakikoski H., míg Gebhard H. asszony a kötelező háztartási oktatás érdekében nyújtott be petíciót. Az alkoholizmus elleni mozgalom támogatására évi 24.000 korona segélyt és megfelelő törvényváltoztatásokat Räsänen H. kért. Gebhard H. követeli, hogy minden községben kötelezővé tétessék községi szülésznők alkalmazása, Hagmann L. pedig a közös iskolák érdekében petícionált. Miina Sillanpää a cseléd-rendszer szabályozást óhajtja megszüntetni, Räsänen H. és Kemmelpuu Ida új vasutakat kértek. A parlamenti kérvénybizottság elnökévé Hagmann L. asszonyt választották meg; a nagyfontosságú „60-as bizottságában” három nő foglal helyet, ü. m.: Gripenberg bárónő, Hagmann Lucina és Sillanpää Miina. Az összes állandó bizottságoknak is vannak nőtagjai.

Országos Ipartanács. A kenyérkeresettel foglalkozó nők száma rohanva nő. A munka minden ágában több és több nő érvényesül. A kereskedelmi minisztérium pedig még mindig nem ébred annak tudatára, hogy befolyást kell engedni ezeknek a nőnek ott, ahol legközvetlenebb érdekeikről tanácskoznak. Megint „újonnan szervezték” az ipartanácsot, megint felszólították az összes férfiegyleteket képviselő kiküldésére és még mindig nem jutott eszükbe, hogy a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének, a Nőtisztviselők Országos Egyesületének, a Feministák Egyesületének és minden más, a nők ipari munkáját képviselő testületnek is helyet kellene foglalni abban a tanácsban.

Dánia szervezett cselédei. A nyáron Koppenhágában kongresszust tartottak, melyen öt din város képviselőiben tizenhárom kiküldött vett részt. A tárgyalásokon résztvett a svéd cselédegylet stockholmi elnöke is, hogy odahasson, miszerint idővel összeköttetés létesüljön a skandináv országok (Finnországot is beleértve) szervezett cselédei között. A kongresszus határozataiban kiterjedt

a munkaidő szabályozására, állást foglalt a dán cseléd-törvény ellen, mellyel ez idő szerint egy dán parlamenti bizottság foglalkozik, továbbá az agitáció és szervezkedés kérdéseit is tárgyalták.

A nőre is kiterjedő általános választójog. A főváros magántisztviselőinek és kereskedelmi alkalmazottainak legjelentékenyebb testületei október 9-én a Vigadó-nagytermében imponáns nagygyűlést rendeztek. A meghívó falragaszok és röpivek magukon hordták annak a nyomát, hogy a nő tisztviselők kitűnő szervezetsége a tisztviselőkkel és kereskedelmi alkalmazottakkal megértette már, hogy nincsen munka, nincsen harc, amelyben a nő tisztviselők ezreire nem számíthatnának, de nincs is cél, nincs is eredmény, amelyet a küzdő nőtársakkal nem kellene megosztani. Az október 9-iki gyűlést V á z s o n y i V i l m o s országgyűlési képviselő, mint a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületének elnöke vezette, jegyzője Wilhelm Szidónia volt. A különböző egyesületek megbízásából Fazekas Armin, Taubner Vilmos, Szabados Zádor, Schwimmer Rózsa, Pfeifer Sándor és Szántó Béla fejtegették a választójog fontosságát. A több ezer főnyi nagygyűlés a következő határozati javaslatot fogadta el: „A fővárosi magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottaknak 1907. október 9-én este a Vigadó nagytermében megtartott nagygyűlésére, amely a fővárosi magánalkalmazottak gazdasági és politikai pártkülönbség nélkül egyesültek, a legnagyobb eréllyel és határozottsággal sürgeti meg az általános választójog törvénybe iktatását. A nagygyűlés kijelenti, hogy a magántisztviselőknek és kereskedelmi alkalmazottaknak minden érdeke megköveteli az általános, titkos, egyenlő, községenként való és a nőkre is kiterjedő választójog alapján felépült Magyarországot. A nagygyűlés kimondja, hogy az 1907. évi június hó 29-én és 30-án megtartott országos kongresszus határozata értelmében az általános választójogért szükséges esetén a legvégső küzdelemre is kész és ebben a küzdelemben a gazdasági élet minden ágának munkáival szolidaritást vállal. Lelkes rokonszenvvel kíséri a nagygyűlés azt a harcot, amelyet a szervezett munkásság folytat az általános választójogért és teljes rokonérzéssel üdvözi az október tizediki hatalmas munkástüntetését. Lapunk más helyén foglalkozunk azzal a szomorú ténnyel, hogy a szociáldemokrata párt e radikális, igazán demokratikus felfogás mögött messze elmarad. Szívesen regisztráljuk azonban a Népszava okt. 13-iki száma alapján, hogy a szociáldemokrata párt egy része, a debreceni 10.000 főnyi tüntető csapat, komolyabban vette a szociáldemokrata becsületet és határozati javaslatában a stuttgarteri határozat szellemében kimondta, hogy „a Magyarország függetlenségét, jólétét, boldogságát egyedül biztosító, a általános, t e h á t a n ő k r e is kiterjedő, egyenlő, titkos,” stb. választójogért küzd.

Különfélék. Magyarországon: „A magyar Üvegbiztosító Szövetkezet” Altmann Berta tisztviselő-jét cégjegyzőnek nevezte ki és ezt a budapesti kereskedelmi és váltótörvénytörvények bejegyeztette. – A budapesti könyv- és nyomda főnökök egyesülete arra kérte a közoktatási minisztert, hogy a nyomdai alkalmazott leánytanulókat a háztartási ismétlő iskolák látogatása alól mentse fel. A miniszter felhívta a fővárost, hogy amíg a leányinasok szakszerű oktatásáról külön szakiskolák útján gondoskodik, a nyomdai tanulóleányokat csak az elméleti tanításra kötelezze. A tanács felírt a miniszterhez, hogy a kérelmet utasítsa el. Egyúttal megette a tanács az intézkedéseket a leányinas-iskolák szervezésére és utasította a kerületi előljárókat, hogy a főváros területén alkalmazott leányinasokat iparágak szerint azonnal írják össze. – A szállodai, éttermi és kávéházi alkalmazottak Budapesten október 15–16-án megtartott országos kongresszusa a pincérenők kérdésével is foglalkozott. A kongresszus határozati javaslatban kimondta, hogy „a munkáltatók a pincérmunkásság szervezkedésének gúzsba kötésére a pincérenőrendszert igyekezzenek meghonosítani és e célból a városi tanács-testüle-

tektől oly irányú szabályrendeletek alkotását kérelmezik, hogy üzleteikben „szükség esetén” pincérmőket, mint sztrájk törőket alkalmazhassanak. Ezért kimondja a kongresszus, hogy a pártprogram 9-ik pontja értelmében nem gördíthet akadályokat a fejlődés elé és a pincérmőket szervezi oly irányba; hogy ne szolgálhassanak eszközül a vállalkozó munkáltatók kezében a bérek lenyomására és bérharcok letörésére.” Külföld: Signora Volonteriit a milánói szabónék szakszervezetének szervezőjét és agitátorát az olasz állami iparfelügyelőségnek alkalmazták. – Wienben a 9-ik kerületi leányliceum bankkurzust nyitott nők számára. – A porosz közoktatásügyi miniszter körkérdezt intézett a k o e d u k a c i o és a n e m i f e l v i l á g o s í t á s r a vonatkozólag. Az összegyűlt anyagot most rendezti sajtó alá a kormány. – A német radikális nőegyesületek szövetsége és a német választójogi szövetség szeptember végén tartotta nagysikerű közgyűlését. Napirenden volt a lakáskérdés, a népesedési probléma és a nők választójoga. Kiváló előadók tudományos alapon fejtegettek a nőmozgalomnak e legfontosabb kérdéseit. Érdekes, hogy a szociáldemokrata nők nemcsak mint passzív hallgatók, hanem ismételi felszólalásokkal vettek részt agyülésen. A szeptemberben Münchenben megtartott nemzetközi b é k e k o n g r e s s z u s o n a nők jelentékeny részt vettek. Számos szónok kitért a nőmozgalom hatására, amely a békemozgalomban is erősen érezhető. – S z a b a d t a n í t á s o r s z á g o s k o n g r e s s z u s a. A kongresszus nagyfontosságú tárgyalásairól a napisajtó bőven adott hírt, úgy, hogy itt még csak azt kell kiemelnünk, hogy számos nőegyesület és nőiskola képviseltette magát a kongresszuson. A programba vett hivatalos előadókon kívül sok nő vett részt a kongresszus munkájában. Kissé nevetségesen festett, hogy a különböző szakosztályok női elnökeit és jegyzőit „megkíméltek” az effektív munkától. Örömmel hallottuk egy alkalommal Pikler Gyulának azt a kijelentését, hogy a radikális elemeknek a feministákkal válltvetve kell dolgoznok a társadalom átalakítása érdekében. A tárgyalások során többször nyílt alkalom a nőmozgalom szempontjainak érvényesítésére.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

Kérjük az egyesületeken kívül álló tisztelt előfizetőket, hogy 1905. esztendőre az előfizetést megújítani és 6 kor., évi előfizetési díjat a kiadóhivatalba mielőbb beküldeni szíveskedjenek. Lakásváltozások bejelentését kérjük.

A kiadóhivatal.

ÁLMOK A SIVATAGBAN.

Írta: OLIVE SCHREINER-LONDON.

A mimózafa alatt.

Forró napsütésben jártam az afrikai sivatagon. Lovamat egy mimózafa alá vezettem, levettem róla a nyeret és szabadjára bocsáttam, hadd keressen magának a száraz bokrok között valami legelni valót. A hőség szinte elviselhetetlen volt. Leültem a fa alá. Lassanként elaludtam, fejemet a nyeregre hajtottam és elaludtam. Furcsa álmom volt:

Egy nagy sivatag szélén álltam, porfelhők között. Két csodálatos alakot láttam; teherhordó állatokhoz hasonlítottak. Az egyik előrehajtott nyakkal feküdt a homokban, a másik

mellette állt. Csodálkozással néztem a földön fekvő alakot. Óriási terhet cipelt a hátán és vastag homokréteg bontotta be. Olyan magas volt ez a réteg, mintha évszázadok hordtak volna össze. Érdeklődéssel néztem rá. Éreztem, hogy valaki mellettem áll és megfigyel. Megkérdeztem tőle: „Mi az a csodálatos lény ott a porban?”

„A nő”, felelte, „az emberiséget viszi.”

„Miért fekszik ott olyan mozdulatlanul egészen homokkal bontva?”

„Figyelj ream, megmondom. Sok száz év óta fekszik itt, a szél telehordta homokkal. A legeslegöregebb élő ember sem látta soha mozdulni. A legeslegrégibb könyv szerint valamikor éppen úgy feküdt itt, a mélységes homokban, mint most. De figyelj! A legrégebbi könyvnél is öregebb, a legősibb hagyománynál is régebb szokások immár elporladt talajában meg lehet találni a lába nyomát. Szorosan annak a nyomai melleit, aki most mellette áll és akivel valamikor ez az asszony, aki most itt fekszik, szabadon járt kelt a sziklák fölött.”

„Hát most miért fekszik itt?” kérdeztem, mire társam így válaszolt:

„Évszázadok előtt az izomerő uralmának korszaka lehajolva találta őt, mert éppen kicsinyeit szoptatta. Háta széles volt, hát rátették a szolgaság terhét és hozzáerősítették a kérlelhetetlen szükség erős kötelékével. A földön, majd az égen keresett segítséget, de végre is látta, hogy számára nincs több remény és súlyos terhével, amelyet nem tudott letenni, belefeküdt a homokba. Azóta itt fekszik. Egymásután múlnak a századok, de a kérlelhetetlen szükség kötelékeit még nem oldották fel.”

Ránéztem a csodálatos alakra. Szemében évszázadok rettenetes türelmét láttam, a föld körülötte könnyektől volt nedves, lehelete szeretfújta a homokot.

„Sohsem igyekezett megmozdulni?” „Néha meg-megrándult egy-egy tagja”, felelt a szomszédom. „De ő bölcs; tudja, hogy a súlyos teherrel nem kelhetne fel.”

„Hát az, aki mellette áll, miért nem hagyja őt ott?”

„Nem képes rá, nézz csak jobban oda.”

És láttam, hogy egy hosszú kötelék feküdt köztük, amely egymásba fűzte őket.

„Míg a nő itt fekszik” szolt az útitársam, „addig a másiknak itt kell mellette állnia és a sivatagba tekinteni.”

„Ez az álló lény tudja, hogy miért nem képes megmozdulni?”

„Nem.”

Valami dörrenésszerű zajt hallottam és láttam, hogy a kötelék, mely a terhet a nő hátához szorította, szétrepedt és a teher a földre esett.

(Folytatjuk.)

Ügyvezetőség:
VI., Kemnitz-ut. 19.
Pénztáros:
HELLERNÉ BOLBERITZ GEORGINA
V., Arany János-ut. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagsági díj tetszés szerint; **legalább évi 10 korona.**

Gyakorlati Tanácsadó
VI., Andrássy-út 83.,
földszint 9.
(Telefon 80-75.)
Hivatalos órák: hétfőn
és pénteken d. u. 5-7-ig
Magántanfónók elhelyezése kedden és csütörtökön d. e. 11-1-ig.

Egyesületünk politikai bizottsága most kell, hogy minél tevékenyebb legyen. Mert ha a választójogi törvény reformja nem húzza meg nálunk is, mint Finnországban, a nő politikai jogát, akkor hosszú időre vége minden reményünknek. Tekintettel erre a döntő időszakra, egyesületünk politikai bizottságának és választmányának tagjai már eddig is 147.30 K-t gyűjtöttek a legszélesebbkörü. propaganda költségeire; a gyűjtéshez hozzájárultak: Berkesné M. Melanie. Dirmfeld Janka. Engel Berta. Gerster Miklós. Glücklich Vilma. Guttmanné G. Irén. Kozmáné G. Klára. Kurucz Zsigmondné, Márkus Dezső dr., Meiler Izsó dr., Mellemé M. Eugénia. Szirmay Oszkárné, Tyrman Károlyné, Willhelm Szidónia tagtársaink és Kohlbach Bertalan dr. Nyomtatványaink szélesebbkörű terjesztésére több tagtársunk vállalkozott. Most a döntés küszöbén minden egyes tagtársunktól elvárjuk, hogy pénzbeli hozzájárulással anyagilag nyomtatványaink eladásával egyúttal szellemileg támogatja választójogi küzdelmünket.

A **központi háztartás** érdekében kifejtett propagandánk gyakorlati eredményeit a vidéken mindenfelé mutatkoznak, habár egyelőre csak közös konyhák alakjában; de minthogy éppen ettől a résztől félt a tájékozatlan közönség legjobban, remélhető, hogy rövid időn belül a maga egészében testet ölt az eszme. Csak a fővárosban — ahol pedig a lakás- és élelmszerdrágaság legsürgetőbben követeli — nem engedte eddig a gyöngye vállalkozási szellem, hogy megvalósuljon, amit egyesületünk e téren főcéljának tekint: a munkásság és a szerény viszonyok közt élő polgárság igényeit kielégítő központi háztartás.

A főváros archívumában is pihen az a most már több mint egy esztendő fölterjesztésünk, melyben kértük és megokoltuk a tervezett munkaházak központi háztartásra berendezését, s az ily irányú magánvállalkozásnak elősegítését. Azalatt pedig ostromolja a nép a házbéruzsorások bagolyvárait, satnyítja önmagát és gyermekeit szűk, rossz, nedves lakásokban, drágán szerzett silány eledellel. Hogy eshetik, hogy a férfiak bölcs tanácsa és a férfiakból álló parlament nem talál orvoslást az emberirtó drágaság számára? Fick Ottónak, a kopenhágai központi háztartások igazgatójának Budapesten, Pécsen és Kaposváron rendezett előadásai és az a szakértekezlet, amelyet Bárczy István dr.,

a székesfőváros polgármestere hívott össze s amelyek a legélénkebb érdeklődés mellett folytak le, fellendítették a lakáskérdés megoldására irányuló mozgalmat. Egyesületünk tárgyalásai a vállalkozókkal már odáig jutottak, hogy november első felében értekezletre hívhatjuk össze azokat, akik nálunk mint központi háztartásoknak leendő lakói jelentkeztek. Evégből sürgősen kérjük további jelentkezését mindazoknak, akik a létesítendő központi háztartásokban lakni óhajtanak.

Megtekintések. Bemutatni óhajtuk tagtársainknak:

Vasárnap, november 3-án d. e. A **BALESET-BIZTOSÍTÁSI KIÁLLÍTÁST.** (Találkozás pont 10 órakor a városligeti Iparcsarnok bejárata előtt.) A vezetést Gerster Miklós ipari főfelügyelő, választmányunk tagja volt szíves elvállalni;

Szombat, november 9-én A **FŐPOSTA TÁVÍRÓ GÉPTERMÉT.** Találkozás pont 6 órakor a főposta korona-hercegutcai bejáratánál.

Szerdán, nov. 13-án d. u. A **RÁKOSPALOTAI LEÁNYJAVÍTÓINTÉZETET.** Találkozás pont 2 órakor a nyug. pályaudvar indulási oldalának előcsarnokában; Vasárnap, nov. 24-én d. e. **BUDAPEST LEGTÖKÉLETESEBB BERENDEZÉSŰ ISKOLAÉPÜLETÉT.** Találkozás pontban 10 órakor a Gyakorlati Tanácsadóban (VI., Andrássy-út 83. földszint)}}

Szerdán, nov. 27-én d. U. **AZ ÁLLAMI GYERMEKMENHELY ÚJ ÉPÜLETÉT.** Találkozás pont 3 órakor az Üllői-út — Népliget villamos megállójánál.

Kérjük mindazokat, akik azokban vagy egyikükben részt kívánnak venni: jelentsék be ezt levelező-lapon egyesületünknel, hogy szükség esetén értesíthessük az esetleges változásokról.

Egyesületünkön kívül álló résztvevők — a Nótisztviselők Egyesületének tagjait kivéve — 1 K vezetési díjat fizetnek egyesületünk javára.

Előadói gyakorlatok. Azoknak a tudományos igazságoknak és gyakorlati ismereteknek elsajátítása céljából, amelyeken mozgalmunk alapszik, kisebb csoportokban fogjuk megvitatni az általános szociológiai és a feminista irodalom egyes termékeit. Kérjük mindazokat a tagtársakat, akik ezekben a gyakorlatokban részt kívánnak venni: szíveskedjenek ezt egyesületünknel azonnal írásban bejelenteni. Körülbelül 10—10 tagból álló csoportokat fogunk szervezni. A gyakorlatok idejét és tárgyát és a csoportbeosztást a jelentkezőkkel egyetértően határozzuk majd meg.

Vidéki előadásaink rendezése körül buzgón és eredményesen segédkeztek pécsi és kaposvári tagtársaink, amiért nekik egyesületünk választmánya elismerését és köszönetét fejezte ki. Egyesületünk hálás köszönete illeti meg a pécsi jótékony nőegylet elnökségét gyönyörű termének átengedéseért, Kaposvár polgármesterét, a városház termének rendelkezésünkre bocsátásáért. Bármely vidéki városban szívesen vállalkozik egyesületünk a nőmozgalom célját ismertető előadások rendezésére, ha ottani tagtársaink részletes útbaigazításunk alapján elvállalják az előkészítés munkáját. Jelentkezéseket kérünk.

**Külön meghívó-
kat és értesíté-
ket nem küldünk.**

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTESEI.

**Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helybég:
VI., Andrássy-út 83.**

Tagdíj Budapesten: rendes tagoknak évente 12 korona havonként előre fizetendő pártoló tagoknak évente 6 korona.
Vidéki rendes tagok évente 8 korona tagdíjat fizetnek.

A Nő és a társadalom minden tagnak, tagdíja ellenében díjtalanul jár. Kijelentjük azonban, hogy aki tagdíjával, hacsak egy hónappal is, hátralékban van, az a lapot *ezentúl* nem kapja. Kérjük a tagdíjaknak az egyesületben való pontos befizetését (havonta 1 korona) és lakásváltozások mindenkori sürgős közlését.

Összejövetelekre külön meghívót senkinek sem küldünk, naptárunk tudomásul vételét nyomatékosan ajánljuk.

November havában egyesületünkben a következő összejövetelek lesznek:

3-án vasárnap d. e. a balesetbiztosítási kiállítás megtekintése Gerster Miklós Iparfőfelügyelő vezetése mellett. Találkozás pont 10 órakor a városligeti Iparcsarnok bejárata előtt.

9-án szombat, d. u. a főposta távírdagépter-mének megtekintése. Találkozás pontosan 6 órakor a főpósta koronaherceg-utcai bejárójánál.

10-én vasárnap d. e. 10 órakor Besnyő Béla dr. választmányi tagunk első nemzetgazdaságtani előadása. Az előadási sorozat, melyet tagok, előzetes beiratkozás mellett, díjtalanul hallgathatnak, 10 előadásra terjed, vasárnaponként d. e. 10-11 és csütörtökön este 7-8 óra között lesz. Saját érdeke, tudásának gyarapítása kívánatosá teszi, hogy minden tagtársunk jelentkezze e hó 10-ig az előadások hallgatására.

20-án este 1/9 órakor ezidei első szerdai összejövetelünk. — VIDÉKY APOLLÓNIA előadása.

27-én este 1/9 órakor szerdai összejövetel. — GROSSMANN JANKA alelnök előadása.

Októberi krónika: Az elmúlt hónapban két taggyűlést, egy választmányi ülést és budapesti összes férfikartársainkkal együtt egy nagygyűlést tartottunk.

Első tagértekezletünk tárgya sajtónk volt. A tagok részéről elhangzott értékes felszólalások, sok eszmét tisztáztak és csak kívánatosabbá tennék, hogy a tagtársak minél nagyobb számban vegyenek részt összejöveteleinken.

Második tagértekezletünk tárgya az új betegsegélyező, törvény, bennünket közvetlenül érdeklő rendelkezéseinek ismertetése volt. Grossmann Janka alelnökünk előadása keretében felhívta a tagok figyelmét ismételten arra, hogy a betegsegélyező pénztárakba való beiratkozás kötelező és kiterjed minden irodára. Elhatározta a taggyűlés, hogy a választmány elé terjeszti azt a kívánságát, mely szerint egyesületünk a maga részéről is csatlakozzék ahhoz a mozgalomhoz, amelyet a Magántisztviselők Országos Szövetsége a munkásbiztosító hivatal egy sérelmes elvi határozata ellen indított. Kimondta ugyanis a hivatal, a zalaegerszegi betegsegélyező pénztár kérdésére, hogy kereske-

delmi alkalmazottak betegség esetén, táppénzre csak akkor tarthatnak igényt, ha fizetésüket ez időre nem kapják. Egyesületünk ezen rendelkezés hatályon kívül helyezése érdekében felterjesztést intéz a kereskedelemügyi miniszteriumhoz.

Az okt. 9-én tartott nagygyűlésről szóló tudósítás lapunk más helyén található.

Októberi vál. ülésünkön 39 új tagot vettünk fel. Az elmúlt hónapban 40 tagtársat *helyezett el* az iroda. Gépirási tanfolyamunk tanszerkészlete egy díjtalanul rendelkezésünkre bocsájtott Oliver géppel gyarapodott. Elhatároztuk, hogy a befejezett könyvtárrendezés alapján könyvtárjegyzéket adunk ki. A könyvtárt a tagok díjtalanul vehetik igénybe (betét 2 kor.) minden kedden és szombaton este 7-8 óra között. Bel- és külföldi szaklapok és napilapok az egyesület olvasótermeiben állandóan rendelkezésre állanak.

Rendeztünk októberben ezenfelül egy kirándulást a Zugligetbe és megtekintettük a szépművészeti múzeum grafikai osztályát és képtárát.

Vidéki szervezkedés. E téren örömmel számolunk be arról, hogy okt. 6-án sikerült Pécssett és okt. 20-án Nagyváradon fiókegyesületeket alakítani. A pécsi egyesület tisztikarába választották: Kertész Terézt elnöknek, Ricsey Aranka, Morvay Margit, Stark Flóra, Dörner Vilma, Weisz Róza, Marczaly Flóra, Elek Mór, Friedrich Margit, Lengyel Erzi, Hirschler Poldina, Wolf Paula, — Csontos Sarolta, Morvay Ida, Helmich Aranka kartársakat a végrehajtó bizottságba. — Nagyváradon, ahol nagyobb ünnepély keretében folyt le az alakuló gyűlés, Leinwand Etel alelnök, Goldstein Berta titkár, Nagy Jolán háznagy, Salónky Gizella pénztáros, Kupfer Malvin ellenőr, Rosenblüh Regina *jegyzőt* Grün Elza könyvtáros, Katz Helén, Oszás Irma, Waldner Laura számvizsgálók. Breuer Margit, Gyulay Mici, Kaiczag Mariska, Kerskovics Bella, Reich Stefi, Roth Emma, Schönberger Gizella, Schwartz Szerén, Stefkó Teréz, Szántay Laura választmányi tagok lettek megválasztva. Nagyváradon az egyesület alakításában tevékenyen részt vett a Nagyváradai Magántisztviselők Egyesülete. — Szombathelyről Trombitás Erzi tagtársunk jelenti, hogy az előkészületek serényen folynak és a közel jövőben ott is megalakul a fiókegyesület. Vidéki kartársaink példás buzgósággal szolgálják közös ügyünket.

Szerda esték. A nov. 20-án kezdődő szerdai összejövetelekre nézve a választmány újból az előző évek felteleteit állapította meg. Tagok 40 fillérrel, vendégek 60 fillérrel járulnak hozzá a költségek fedezéséhez. Minden szerdai előadás után teát szolgálunk fel. Ruhatár és kapunyitás költségeit az egyesület viseli. Az összes szerdai esték látogatására jogosító idényjegyek (21 estére) 5 koronaért a titkárnál válthatók. Akik az estélyek rendezésében segédkezni akarnak, jelentkezzenek mielőbb a titkárságnál.

Bekötési táblák. Lapunkhoz díszes bekötési táblák 2 koronájával a kiadóhivatalban rendelhetők. Ugyanott kaphatók (50 fillérért) esetleg hiányzó lapszámok.

Hirdetéseit. Kérjük tagtársainkat, hogy lapunkat hirdetések szerzésével támogassák. A feltételeket a kiadóhivatal telefon útján is közli. A hirdetések szerzését a lapvállalat díjazza.